

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/25/2019
Identifikačné číslo spisu: 2017200355
Dátum vydania rozhodnutia: 12.03.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:2017200355.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členiek senátu JUDr. Aleny Adamcovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD. v právnej veci žalobkyne: W. N. O., nar. X.X.XXXX, bytom V. XXXX/XX, M., zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária ŠKODLER & PARTNERS, s.r.o., Dobšinského 12, Bratislava, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 45000-3/2017-BA zo dňa 17.10.2017, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 20Sa/31/2017-77 zo dňa 12. októbra 2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 20Sa/31/2017-77 zo dňa 12. októbra 2018 z a m i e t a.

Žalobkyňa má voči žalovanej právo na náhradu trov kasačného konania v celom rozsahu.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Trnave napadnutým rozsudkom č. k. 20Sa/31/2017-77 zo dňa 12. októbra 2018 podľa § 191 ods. 1 písm. d/ a g/ zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „S.s.p.“) zrušil rozhodnutie žalovanej Sociálnej poisťovne, ústredie č. 45000-3/2017-BA zo dňa 17.10.2017 a vec jej vrátil na ďalšie konanie. O trovách konania rozhodol podľa ust. § 167 ods. 1 S.s.p. tak, že žalobkyňa, ktorá mala v konaní úspech priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu.

2. Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že skutkové okolnosti prípadu týkajúce sa najmä vydania povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia a jeho zrušenia, licencie žalobkyne na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (L1A) a podanie odhlášky z poistenia ku dňu 31.10.2006 neboli v konaní medzi účastníkmi spornými. Sporné zostalo právne posúdenie otázky, či žalobkyňa zrušením rozhodnutia o povolení prevádzkovať zdravotnícke zariadenie dňom 31.10.2006

stratila postavenie samostatne zárobkovo činnej osoby, alebo či jej toto postavenie zostalo zachované ako držiteľke licencie L1A na výkon samostatnej zdravotníckej praxe.

3. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, upravujúcej správnu žalobu v sociálnych veciach, za primeraného použitia ustanovení o všeobecnej správnej žalobe podľa prvej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku a dospel k záveru o potrebe zrušenia žalobou napadnutého rozhodnutia z dôvodu, že rozhodnutie je nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov a došlo k porušeniu ustanovení o konaní pred orgánom verejnej správy, ktoré mohlo mať za následok vydanie nezákonného rozhodnutia.

4. Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na to, že hoci na konanie a rozhodovanie žalovaného sa podľa § 172 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení nevzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní - zákon č. 71/1967 Zb. (Správny poriadok), platia preň ústavné princípy a všeobecné zásady vzťahujúce sa na konanie orgánov verejnej správy v zmysle Rezolúcie (77) 31 Výboru ministrov RE, vrátane práva na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka ako základného práva vyplývajúceho z článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky nie len pre konania súdne (Nález Ústavného súdu SR sp. zn. I.ÚS 83/93), práva na dostatočné, zrozumiteľné a logické odôvodnenie rozhodnutia, ako aj princípu predvídateľnosti rozhodnutia.

5. Z obsahu spisového materiálu mal krajský súd za zrejmé, že v danom prípade ústavné právo na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka bolo postupom správnych orgánov vo veci porušené, ako to vyplýva už zo skutočností, že začatie konania nebolo žalobkyni pobočkou Sociálnej poisťovne oznámené a nebolo jej tak umožnené k podkladom rozhodnutia sa vyjadriť napriek tomu, že podľa označenia aplikovaného ustanovenia § 178 ods. 1 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z. by malo ísť o sporný prípad zániku sociálneho poistenia. Súčasne, vzhľadom na časový odstup medzi skutočnosťami, z ktorých žalovaný a prvostupňový správny orgán vychádzali, a vydaním prvostupňového rozhodnutia (11 rokov!) sa jednalo podľa názoru krajského súdu o rozhodnutie bez pochybností nepredvídateľné, navyiac z hľadiska zrozumiteľného vysvetlenia dôvodu vydania rozhodnutia, ozrejmenia úvah správneho orgánu pri hodnotení dôkazov a aplikácii právnych predpisov trpiace obsahovými nedostatkami a nezodpovedajúce požiadavkám ustanovenia § 209 ods. 4 zákona o sociálnom poistení - odôvodnenie rozhodnutia obsahuje citáciu ustanovení § 5 a § 21 zákona bez jeho identifikácie (hoci z obsahu záhlavia /?/ rozhodnutia aplikovaný právny predpis nepochybne identifikovať možno), citáciu ustanovenia § 3 ods. 4 zák. č. 578/2004 Z. z., údaje o príjme žalobkyne za rok 2007 a konštatovanie existencie jej licencie L1A ku dňu vydania rozhodnutia, z čoho správny orgán bez ďalšieho vysvetlenia a ozrejmenia vlastných úvah vyvodzoval, že žalobkyni povinné sociálne poistenie zaniklo dňa 30.6.2008.

6. Krajský súd ďalej uviedol, že rozhodnutie žalovaného ako odvolacieho orgánu obsahuje širšie skutkové a právne zdôvodnenie, avšak podľa názoru krajského súdu vzhľadom na nemožnosť účastníka oboznámiť sa s podkladmi rozhodnutia a obsahové nedostatky prvostupňového rozhodnutia obmedzujúce argumentačné možnosti odvolateľa je aj jeho rozhodnutie potrebné považovať za arbitrárne. Pritom argumentácia žalovaného právnym názorom Najvyššieho súdu SR vysloveným v rozhodnutí sp. zn. 7Sžso/20/2010, v súvislosti so spôsobom začatia konania, je nedôvodná už vzhľadom na skutočnosť, že uvádzané rozhodnutie Najvyššieho súdu bolo vydané v skutkovo a právne rozdielnej veci, v ktorej podklady rozhodnutia správneho orgánu pochádzali od samotného účastníka správneho konania. Podobne argumentácia rozhodnutím 1Sžso/16/2016, ktoré nerieši problematiku týkajúcu sa licencie L1A.

7. Ďalej krajský súd poukázal na to, že konštatovanie žalovaného v odôvodnení rozhodnutia, že napadnuté (prvostupňové) rozhodnutie spĺňa náležitosti uvedené v § 209 zákona o sociálnom poistení a je z neho zrejmé, na základe ktorých ustanovení zákona pobočka dospela k právnemu názoru uvedenému vo výroku rozhodnutia a ktoré skutočnosti boli podkladom rozhodnutia, je formálnym, nemajúcim oporu v skutočnom obsahu odôvodnenia rozhodnutia pobočky Senica zo dňa 19.4.2017,

nezohľadňujúcim požiadavku zákona na ozrejenie úvah pri hodnotení dôkazov a použití právnych predpisov, t.j. zrozumiteľné vysvetlenie aj súvislostí medzi citovanými predpismi a jednotlivými údajmi a skutočnosťami uvedenými v odôvodnení rozhodnutia. V neposlednom rade uviedol, že naplnením požiadavky § 209 ods.3 zákona o sociálnom poistení na to, aby výrok rozhodnutia obsahoval aj uvedenie právneho predpisu, podľa ktorého sa rozhodlo, nie je označenie § 178 ods.1 písm. a) tohto zákona, ktorý upravuje iba vecnú príslušnosť pobočky poisťovne. Podľa názoru krajského súdu sa nejedná o hmotnoprávne ustanovenie, z ktorého možno vyvodzovať zánik, či nezánik povinného poistenia, o ktorom bolo rozhodnuté.

8. Vo vzťahu k právnemu posúdeniu veci krajskému súdu bolo nielen z vyjadrení a podaní účastníkov v tomto konaní známe, že súdna prax nie je vo vzťahu k danej problematike jednotná a ustálená, čo sa prejavuje v rozdielnych výstupoch všeobecných súdov v obdobných súdnych sporoch, pričom doposiaľ v tomto smere nebolo prijaté pre rozhodovanie záväzné stanovisko. Krajský súd preto pri posudzovaní veci zohľadňoval nielen logický význam ustanovení zákona, ale aj účel súvisiacej právnej úpravy a samotného nemocenského a dôchodkového poistenia (primárne je ním zabezpečenie lekárskej starostlivosti a finančné zabezpečenie občanov v nepriaznivých životných obdobiach), naplnenie ktorého v danom prípade rozhodnutím správnych orgánov vo veci aj vzhľadom na už konštatovaný časový odstup zjavne nebolo sledované. Aj podľa vyjadrenia žalovanej bola žalobkyňa pre účely sociálneho poistenia ako samostatne zárobkovo činná osoba posudzovaná na základe rozhodnutia o vydaní povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, ktoré bez pochybností je oprávnením na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu v zmysle § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení. Za logický považoval krajský súd záver, že zánikom tohto povolenia dňom 31.10.2006 na základe rozhodnutia Trnavského samosprávneho kraja č. TA/2006/3453 zo dňa 25.8.2006 boli naplnené podmienky aj pre zánik povinného poistenia podľa § 21 ods. 4 písm. b) zákona o sociálnom poistení, podľa ktorého povinné nemocenské a dôchodkové poistenie zaniká vždy samostatne zárobkovo činnéj osobe uvedenej v § 5 písm. b) a c) dňom zániku týchto oprávnení. Krajský súd nepovažoval za dôvodnú právnu konštrukciu žalovanej, podľa ktorej okamihom zániku tohto povinného poistenia „nastúpil“ iný dôvod povinného poistenia spočívajúci v skutočnosti, že žalobkyňa v tom čase bola držiteľkou licencie L1A na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, napriek tomu, že na jej základe žiadnu činnosť nevykonávala a nemala z nej žiadne príjmy (podľa tvrdenia žalobkyne, ktoré nebolo rozporované).

9. Krajský súd poukázal tiež na to, že licencia L1A je podľa § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z. z. dokladom, na základe ktorého je možný výkon zdravotníckeho povolania jednou z jeho foriem, ktorý (výkon zdravotníckeho povolania) nie je dôvodné stotožňovať s vykonávaním činnosti podľa osobitného predpisu v zmysle § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení. Samotná licencia pre výkon samostatnej zdravotníckej praxe jej držiteľom nepostačuje, ako to podľa názoru súdu vyplýva už z definície obsiahnutej v ust. § 10 ods. 1 a 2 zák. č. 578/2004 Z. z., podľa ktorej samostatná zdravotnícka prax je poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ - t.j. osoba poskytujúca zdravotnú starostlivosť na základe povolenia, alebo na inom mieste ako v zdravotnom zariadení. Týmito okolnosťami sa však žalovaný podľa obsahu rozhodnutia nezaoberal.

10. Vzhľadom na uvedené krajský súd žalobou napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie v naznačenom smere.

II.

Kasačná sťažnosť žalovanej proti rozsudku krajského súdu

11. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podala žalovaná v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť. V dôvodoch kasačnej sťažnosti namietala, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p.). Navrhovala, aby najvyšší súd rozsudok Krajského súdu č. k. 20Sa/31/2017-77 zo dňa 12. októbra 2018 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

12. Žalovaná nesúhlasila s právnym názorom prezentovaným v odôvodnení rozhodnutia krajského súdu a tento považovala za nesprávny, pričom i naďalej zastávala názor prezentovaný v napadnutom rozhodnutí, ako aj vo vyjadrení zo dňa 25. januára 2018, že žalobkyni, ktorá bola v spornom období držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (L1A/TT/0418/05), nezaniklo dňa 31. októbra 2006 povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie SZČO, ale zaniklo jej dňa 30. júna 2008. Podľa jej názoru licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 68 ods. 1 písm. a) vykonávanej podľa ust. § 10 zák. č. 578/2004 Z. z., označovaná ako licencia L1A sa považuje za oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu a zakladá držiteľovi tejto licencie status SZČO na účely sociálneho poistenia podľa § 5 písm. c) zák. č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2010. Žalovaná vychádzala z ustanovenia § 3 ods. 4 ako i ustanovenia § 10 zák. č. 578/2004 Z. z.

13. Žalovaná uviedla, že v čase, kedy žalobkyňa zrušila povolenie na poskytovanie zdravotnej starostlivosti bola aj držiteľkou licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekára podľa ust. § 10 zák. č. 578/2004 Z. z. č. L1A/TT/0418/05, vydananej SLK dňa 7. apríla 2006. Preto zrušenie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia dňom 31. októbra 2006, nespôsobilo zánik povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia žalobkyne, ako SZČO podľa § 21 ods. 4 písm. b) zák. č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2010. Z uvedeného je zrejmé, že žalobkyňa mala ku dňu 31. októbra 2006 status SZČO podľa § 5 písm. c) zák. č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2010 nielen z dôvodu, že bola držiteľom povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, ale aj z dôvodu, že bola držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe L1A. Vzhľadom na to, že žalobkyňa nezrušila ku dňu 31. októbra 2006 všetky oprávnenia na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu (naďalej bola držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe L1A), mala aj po 31. októbri 2006, právne postavenie povinnej nemocensky poistenej a povinnej dôchodkovo poistenej SZČO na účely sociálneho poistenia.

14. Ďalej žalovaná tvrdila, že nemala o skutočnosti, že žalobkyňa je držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v čase, kedy žalobkyňa podala Registračný list FO - odhlášku zo sociálneho poistenia, ku dňu 31. októbra 2006, vedomosť. Žalobkyňa pri podaní Registračného listu - odhlášky zo sociálneho poistenia neoznámila Sociálnej poisťovni, pobočka Senica, že je držiteľom licencie L1A/TT/0418/05, napriek tomu, že podľa ust. § 227 ods. 2 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z. je poistenec povinný preukázať skutočnosti rozhodujúce na vznik, trvanie, prerušenie a na zánik sociálneho poistenia. Túto skutočnosť zistila Sociálna poisťovňa, pobočka Senica, až z údajov poskytnutých SLK dňa 7. apríla 2016. Následne po preskúmaní skutkového stavu veci Sociálna poisťovňa, pobočka Senica dňa 19. apríla 2016 rozhodla o sociálnom poistení žalobkyne ako o spornom prípade. V tejto súvislosti žalovaná poukázala na to, že zákon o sociálnom poistení neukladá Sociálnej poisťovni lehotu, v ktorej má rozhodnúť o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch.

15. Žalovaná poukázala na to, že podľa právnej úpravy účinnej do 31. decembra 2010 nadobudla status SZČO podľa § 5 písm. c) zák. č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31.12.2010 každá fyzická osoba, ktorá mala oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu okrem činnosti fyzickej osoby v pracovnom pomere, na ktorej výkon je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu. Teda nie je právne významné, či dotknutá osoba skutočne samostatnú zárobkovú činnosť vykonáva, právne významná je len tá skutočnosť, že dotknutá fyzická osoba disponuje oprávnením, ktoré jej zakladá status SZČO. Zákon o sociálnom poistení neukladá žiadne iné podmienky, ktoré by mala splniť fyzická osoba na to, aby nadobudla status SZČO. V tejto súvislosti žalovaná poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Sžso/16/2016.

16. Žalovaná zdôraznila, že veci, o ktorých je povinná pobočka či žalovaná povinná rozhodovať taxatívne ustanovuje zák. č. 461/2003 v ust. §§ 178 a 179, pričom príslušné ustanovenia zákona sú povinné aplikovať rovnako na skutkovo zhodné prípady tak, aby nevznikali neodôvodnené rozdiely spôsobujúce nerovnosť medzi osobami s rovnakým skutkovým základom a právnym postavením.

17. Taktiež žalovaná poukázala na to, že pri posudzovaní vzniku povinného nemocenského a povinného

dôchodkového poistenia SZČO nie je rozhodujúce, na základe akého oprávnenia na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu dosiahla SZČO príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti. V ust. § 21 ods. 1 zákona o sociálnom poistení nie je uvedená bližšia špecifikácia dosiahnutých príjmov. Rozhodujúca je podľa názoru žalovanej len tá skutočnosť, že fyzická osoba, ktorá spĺňa právnu definíciu SZČO na účely sociálneho poistenia, dosiahla v rozhodujúcom roku príjem podľa ust. § 6 ods. 1 a 2 zák. č. 595/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov.

18. Žalovaná sa nestotožnila ani s právnym názorom krajského súdu, že žalobkyni nebolo umožnené vyjadriť sa k podkladom rozhodnutia vzhľadom na skutočnosť, že žalobkyni nebolo oznámené začatie konania. Uviedla, že žalobkyňa mala možnosť „obhájiť“ svoje práva prípadne povinnosti a záujmy“ v rámci odvolacieho konania a zároveň mala podľa ust. § 190 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. právo nazeráť do spisov a robiť i z nich výpisy, odpisy a na požiadanie aj vyhotoviť fotokópie. Žalobkyňa nahliadnutie do spisu, obsahujúceho podklady k rozhodnutiu, nevyužila. Podľa názoru žalovanej pobočka Sociálnej poisťovne nekonala v rozpore so zákonom o sociálnom poistení, ktoré upravujú konanie vo veciach sociálneho poistenia ak žalobkyni osobitne neoznámila začatie konania vo veci zániku povinného poistenia SZČO. V tejto súvislosti žalovaná poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Sžo/20/2010 zo dňa 24. februára 2011, považujúc rozhodovacia prax súdov v tomto smere za ustálenú.

19. Vo väčšine nedávkových konaní je reálna dôkazná iniciatíva na strane organizačnej zložky Sociálnej poisťovne, pretože tá má možnosť si overiť všetky údaje skutočného stavu veci z vlastnej činnosti, najmä vo svojich databázach a registroch poistencov. Nedávkovým konaním sa v plnej miere realizuje zásada oficiality na strane príslušnej organizačnej zložky žalovanej. Podklady, ktorými žalovaná disponovala v čase vydania rozhodnutia vo veci zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia žalobkyne, boli postačujúce na rozhodnutie vo veci. V rámci odvolacieho konania bola celá vec z hľadiska skutkového a právneho opätovne preskúmaná. Skutkové zistenia a právne závery vyplývajúce z rozhodnutia prvostupňového orgánu v spojení s rozhodnutím žalovanej, odôvodňujú výrok napadnutého rozhodnutia.

20. Žalovaná súčasne poukázala na to, že v súlade s ust. § 209 ods. 3 zákona o sociálnom poistení výrok napadnutého rozhodnutia žalovanej obsahuje rozhodnutie vo veci s odvolaním sa na § 179 ods. 1 písm. b) citovaného zákona, na základe ktorého bola žalovaná, ako odvolací orgán oprávnená rozhodnúť. Obdobne aj výrok prvostupňového rozhodnutia obsahuje rozhodnutie vo veci s odvolaním sa na § 178 ods. 1 písm. a) bod prvý zákona o sociálnom poistení, na základe ktorého rozhodla pobočka Sociálnej poisťovne. Vchádzajúc z ust. § 209 ods. 4 zákona je Sociálna poisťovňa povinná uviesť právne predpisy, na základe ktorých rozhodla, až v odôvodnení rozhodnutia. Skonštatovala, že napadnuté rozhodnutie žalovanej, ako aj prvostupňové rozhodnutie obsahujú citáciu ust. právnych predpisov, na základe ktorých rozhodovali a z ktorých vychádzali pri právnom posúdení. Podľa právneho názoru žalovanej z ust. § 209 ods. 4 zákona o sociálnom poistení zároveň vyplýva, že nie je potrebné, aby odôvodnenie rozhodnutia dávalo odpoveď na každú vznesenú námietku, ale vyžaduje sa, aby konajúci orgán v odôvodnení rozhodnutia zdôvodnil skutkový a právny stav prejednáwanej veci, aby uviedol, na podklade ktorých skutočností rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku rozhodnutia. V zmysle vyššie uvedeného žalovaná zastávala názor, že napadnuté rozhodnutie žalovanej spolu s rozhodnutím prvostupňového správneho orgánu, dostatočne odôvodňujú výrok predmetných rozhodnutí s poukázaním na skutočnosti, ktoré boli podkladom na rozhodnutie, zhodnotením príslušných dôkazov a poukázaním na právne predpisy, na základe ktorých žalovaná, ako aj pobočka rozhodli.

21. Vzhľadom na dôvody podanej kasačnej sťažnosti žalovaná navrhla, aby kasačný súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie žalobkyne ku kasačnej sťažnosti žalovanej

22. Žalobkyňa sa ku kasačnej sťažnosti žalovanej vyjadrila písomným podaním zo dňa 18.12.2018. Poukázala na to, že žalobkyňa licenciu nevyužívala a teda mala za to, že jej automaticky nezakladala bez ďalšieho účasť na povinnom sociálnom poistení. Poukázala na to, že žalovaná v konaní nepreukázala, že žalobkyňa po 31.3.2006 dosahovala príjmy ako SZČO. V tejto súvislosti upriamila pozornosť na rozhodnutie Ústavného súdu SR II.ÚS 426/2012, podľa ktorého pri výklade pojmov podľa ust. § 5 a § 21 zákona č. 461/2003 Z. z. je potrebné uprednostniť výklad materiálny.

23. Žalobkyňa mala taktiež za to, že je povinnosťou žalovanej skúmať, či prihláška alebo odhláška je dôvodná a rozhodnúť o tom. Za nepravdivé považovala žalobkyňa tvrdenie žalovanej, že neexistuje rozhodnutie o zániku poistenia žalobkyne ku dňu 31.3.2006. Na základe žalobkyňou podanej odhlášky, po ktorej preskúmaní dospela príslušná pobočka sociálnej poisťovne k záveru, že sú naplnené podmienky zániku poistenia, bolo vyznačením v spise rozhodnuté o zániku poistenia k 31.3.2006.

24. Na základe doteraz uvedeného žiadala žalobkyňa kasačný súd, aby kasačnú sťažnosť zamietol.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

25. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g) v spojení s § 438 ods. 2 S.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 2 S.s.p.), kasačnú sťažnosť žalovanej prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 S.s.p.), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s ust. § 137 ods. 4 S.s.p.) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej nie je dôvodná.

26. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 20Sa/31/2017-77 zo dňa 12. októbra 2018, ktorým krajský súd žalobou napadnuté rozhodnutie žalovanej zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

27. Predmetom preskúmacieho súdneho konania v danej veci bolo rozhodnutie žalovanej Sociálnej poisťovne, ústredie č. č. 45000-3/2017-BA zo dňa 17.10.2017, ktorým žalovaná zamietla odvolanie žalobkyne a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Senica č. 27654-1/2017-SE zo dňa 19.4.2017 ktorým rozhodla o tom, že samostatne zárobkovo činné osobe W. N. O. nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 31.10.2006, ale zaniklo dňa 30.6.2008.

28. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverené právomoci a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi. Správny súd v správnom súdnictve poskytuje ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom (§ 2 ods. 1 S.s.p.). Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania (§ 5 ods. 2 S.s.p.). Na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy (§ 135 ods. 1 S.s.p.). Správnu žalobou sa žalobca môže domáhať

ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy (§ 177 ods. 1 S.s.p.).

29. Kasačný súd dáva tiež do pozornosti, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§§ 199 a nasl. S.s.p.) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

30. Kasačný súd mal v danej veci preukázané, že krajský súd v procese súdneho prieskumu napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu, keď napadnutým rozsudkom žalobou napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie, postupoval náležite v zmysle procesných pravidiel zákonodarcom nastolených v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku. Kasačný súd po vykonaní súdneho prieskumu napadnutých rozhodnutí žalovanej v oboch stupňoch a konaní im predchádzajúcich pri aplikácii relevantnej zákonnej úpravy postupom podľa Správneho súdneho poriadku dospel k zhodnému záveru ako krajský súd.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

31. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

32. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

33. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 v súzťažnosti s čl. 2 ods. 2 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivец musí konať tak, ako určuje právny poriadok.

34. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

35. Z citovanej právnej úpravy ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej

regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právnymi záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

36. Najvyšší súd v kasačnom konaní pri prieskume zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu zameral svoju pozornosť k námietke sťažovateľky - žalovanej, ktorou namietala, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p.

37. Kasačný súd upriamuje pozornosť tiež na to, že právne posúdenie, relevantné pre rozhodnutie v danej veci riešil Veľký senát správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „veľký senát“) v rozhodnutí č. k. 1Vs/3/2019 zo dňa 24.11.2020 (ďalej aj „rozhodnutie veľkého senátu“). V tejto súvislosti je však potrebné zdôrazniť, že Veľký senát správneho kolégia sa v rozhodnutí 1Vs/3/2019 zo dňa 24. novembra 2020 neodchýlil od odpovede na tretiu otázku zodpovedanú veľkým senátom v rozhodnutí sp. zn. 1Vs/1/2019 zo dňa 30. apríla 2019, ktorá nebola sporná a znela: „Konanie podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov začaté z podnetu organizačnej zložky Sociálnej poisťovne v zmysle § 184 ods. 8 v spojení s § 185 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. nezbavuje Sociálnu poisťovňu povinnosti zabezpečiť účastníkovi konania ochranu jeho oprávnení, ktoré sú konkretizáciou základného práva na inú právnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, prípadne i základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ktoré mu priznávajú aj medzinárodné zmluvy, ktorými je Slovenská republika viazaná v zmysle čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky.“

38. Z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu je zrejmé, že k zrušeniu rozhodnutia žalovanej došlo o.i. z dôvodu, že došlo k porušeniu ustanovení o konaní pred orgánom verejnej správy, ktoré mohlo mať za následok vydanie nezákonného rozhodnutia. (§ 191 ods. 1 písm. g/ S.s.p.). Krajský súd mal za to, že v danom prípade bolo právo na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka konania postupom správnych orgánov vo veci porušené. Skonštatoval, že žalobkyni nebolo pobočkou Sociálnej poisťovne oznámené začatie konania a nebolo jej umožnené k podkladom rozhodnutia sa vyjadriť napriek tomu, že podľa ust. § 178 ods. 1 písm. a) zák. č. 461/2003 Z. z. by malo ísť o sporný prípad zániku sociálneho poistenia.

39. Podľa názoru kasačného súdu pri posudzovaní namietaného porušenia zákonnosti postupu správneho orgánu treba mať na zreteli právnú úpravu zakotvenú v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, v zmysle ktorej každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Uvedenou právnou úpravou ústava zaručuje každému základné právo na súdnu a inú právnu ochranu. Súčasne kasačný súd upriamuje pozornosť na právnú úpravu obsiahnutú v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5 a 8, dojednaný v Ríme 4. novembra 1950, a ďalšie zmluvné dokumenty na tento Dohovor nadväzujúce publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 209/1992 Zb. (ďalej len „Dohovor“), ktorý v súlade s právnou úpravou ustanovenou v čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky má prednosť pred zákonmi. Dohovor v čl. 6 stanoví, že každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Dohovor v čl. 13 ustanovuje, že každý, koho práva a slobody priznané týmto Dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.

40. Vychádzajúc z citovanej úpravy ustanovenej tak v Ústave Slovenskej republiky, ako aj v Dohovore plynie záver, že každému sa zaručuje právo na súdnu a inú právnu ochranu a teda tým sa mu zaručuje

právo na prejednanie jeho veci a s tým aj jeho právo vyjadriť sa v konaní ku všetkým vykonávaným dôkazom v súlade s čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Citovanú právnu úpravu ustanovenú tak v Ústave Slovenskej republiky, ako aj v Dohovore nie je možné opomenúť ani v konaní v zmysle právnej úpravy ustanovenej v §§ 172 a nasl. zákona o sociálnom poistení začatého z podnetu organizačnej zložky Sociálnej poisťovne v zmysle právnej úpravy ustanovenej v § 184 ods. 8 v spojení s § 185 ods. 4 zákona o sociálnom poistení.

41. Kasačný súd zastáva názor, že konanie podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona č. 461/2003 Z. z. začaté z podnetu organizačnej zložky Sociálnej poisťovne v zmysle § 184 ods. 8 v spojení s § 185 ods. 4 uvedeného zákona nezbavuje Sociálnu poisťovňu povinnosti zabezpečiť účastníkovi konania ochranu jeho oprávnení, ktoré sú konkretizáciou základného práva na inú právnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, prípadne i základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ktoré mu priznávajú aj medzinárodné zmluvy, ktorými je Slovenská republika viazaná v zmysle čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky. Hoci žalobkyňa mala možnosť v odvolaní proti rozhodnutiu správneho orgánu prvého stupňa uplatniť svoje námietky, čo v danej veci aj využila a žalovaná sa v rozhodnutí o námietkach žalobkyne vysporiadala, nemožno súhlasiť s tým, že k porušeniu procesných práv žalobkyne nedošlo.

42. Vzhľadom na uvedené sa kasačný súd stotožnil s rozhodnutím krajského súdu v otázke konštatovaného porušenia procesných práv žalobkyne (§ 191 ods. 1 písm. g/ S.s.p.), a preto kasačnú sťažnosť žalovanej ako nedôvodnú zamietol.

43. Ďalším dôvodom, na základe ktorého došlo k zrušeniu rozhodnutia žalovanej bola jeho nepreskúmateľnosť pre nedostatok dôvodov (§ 191 ods. 1 písm. d/ S.s.p.). S uvedeným sa však kasačný súd nestotožnil. Podľa názoru kasačného súdu rozhodnutie žalovanej obsahovalo podstatné náležitosti rozhodnutia a taktiež dôvody, ktoré viedli správny orgán k vydaniu správneho rozhodnutia.

44. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.